

12. Новости и биржевая газета. – 1895. – 10 января. – № 10.
13. Савич В. Державний земельний (іпотечний) банк як елемент інфраструктури іпотечного ринку / В. Савич // Банківська справа. – 2004. – № 3. – С. 10–16.

Лантух І. В.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

К ВОПРОСУ О РОЛИ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В МОДЕРНИЗАЦИИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ В КОНЦЕ XIX – НАЧАЛЕ XX ВВ.

Резюме

Анализируются статистические материалы относительно функционирования отечественной банковской системы, а именно Крестьянского поземельного банка, акционерных земельных банков, которые содействовали переходу сельского хозяйства в плоскость капиталистического производства. Особое внимание обращалось на систему ссуд для приобретения земли в частную собственность. Этот процесс рассматривался в динамике, охватывая период 1883–1890 гг., т. е. времени, когда в стране начался новый промышленный подъем. Проводится параллель с проблемой создания в современной Украине Государственного земельного банка, цель которого – модернизировать сельское хозяйство на пути к рыночным отношениям.

Ключевые слова: аграрная реформа, банковская система, Крестьянский поземельный банк, акционерные земельные банки, ссуды, ипотека.

Lantukh I. V.

Kharkiv National Automobile and Highway University

THE ROLE OF NATIVE BANKING SYSTEM IN THE MODERNISATION OF AGRICULTURAL SECTOR OF ECONOMY IN THE LATE XIX- EARLY – XX CENTURIES

Summary

The article analyzes statistical data on the functioning of native banking system, namely the Peasant Land Bank, joint-stock land banks, which contributed to the transition of agriculture into the area of capitalist production. Particular attention was paid to the loan system for purchasing land in private ownership. This process was considered in dynamics, including the period 1883-1890 years, that was the time when the country began a new industrial boom. The problem of creating the State Land Bank in modern Ukraine – which aims to modernize agriculture towards market relations, is compared.

Keywords: agrarian reform, banking system, the Peasant Land Bank, joint-stock land banks, loans, mortgages.

УДК 330.1:316.324.8:001.895

Носик О. М.

Національний фармацевтичний університет

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Розкрито зміст інноваційного розвитку в контексті суспільного, економічного, інноваційного підходів. Визначено сучасні характеристики інноваційного процесу, пов'язані з відкритими інноваціями. Обґрунтовано напрями глобалізації інноваційного процесу.

Ключеві слова: інноваційний розвиток, інноваційний процес, відкриті інновації, інноваційні мережі, інноваційне співробітництво, глобалізація інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. Розвиток суспільства як історичний процес його кількісних та якісних змін обумовлюється багатьма чинниками, серед яких пріоритетного значення в умовах постіндустріальних зрушень набувають інновації: виробничі, технологічні, управлінські, ринкові, соціальні тощо. Їхня провідна роль є головною характеристикою інноваційного типу суспільного розвитку, зміст якого є багатоаспектним, що обумовлено різноманітністю його сфер та галузей: інноваційний розвиток економіки та її складових; соціогуманітарної сфери, зокрема науки, освіти, охорони здоров'я, культури та ін.; рівнів: інноваційний розвиток підприємств, галузей, національної економіки, світового господарства; напрямів: інноваційний економічний, соціальний, техніко-технологічний, культурний, освітній розвиток.

Обґрунтування особливостей сучасного інноваційного процесу є важливим напрямом розв'язання наукової проблеми визначення чинників, напрямів та форм глобалізації інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриттю особливостей та тенденцій інноваційного розвитку в сучасний період присвячено наукові праці українських та зарубіжних учених, серед яких П.А. Авдеев, М.О. Канаєва, В.О. Касьяненко, М.В. Колесник, А.Є. Никифоров, Є.Г. Панченко, А.Т. Тофанчук, Л.І. Федулова, Г. Чесбро.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасний період не знайшли ще комплексного наукового обґрунтування головні чинники та напрями глобалізації сучасного інноваційного процесу.

Мета статті полягає у розкритті на теоретичній основі концепції відкритих інновацій особливостей сучасного інноваційного процесу та з'ясування напрямів його глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний розвиток у широкому розумінні – це розвиток суспільства, заснований на нововведеннях, які охоплюють усі сфери людської діяльності. Інноваційний тип суспільного розвитку має системний характер, що забезпечується функціонуванням інноваційних систем різного рівня: регіональних, національних, міжнародних, та характеризується набуттям інноваційними галузями та секторами економіки провідної ролі в досягненні цілей суспільного прогресу, перетворенням інноваційної діяльності у провідний чинник суспільних трансформацій.

У суті економічному розумінні – це розвиток економіки, спрямований на забезпечення на основі неперервного, інтенсивного та системного використання інноваційних чинників якісно нового рівня ефективності суспільного виробництва та задоволення суспільних потреб. Зміст інноваційного типу економічного розвитку досить точно відображає його визначення В.О. Касьяненко як такого, що «базується на сукупності прогресивних якісно нових змін, які безперервно виникають у часі та просторі і в умовах обмеженості ресурсів і факторів виробництва позитивно впливають на розвиток економіки» [1]. На думку А.Т. Тофанчук і М.В. Колесник, інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, що досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві [2]. Л.І. Федуллова зміст інноваційного розвитку на рівні підприємства визначає як циклічний процес, що відображає якісну еволюцію підприємства у часі, що забезпечує його стійкі конкурентні переваги [3, с. 127].

Інноваційний тип економічного розвитку є основою і головною ознакою інноваційної економіки як «економіки суспільства, заснованого на інноваціях, на задовільному сприйнятті нових ідей, нових машин, систем і технологій, на готовності їхньої практичної реалізації в різних сферах людської діяльності» [4, с. 591].

У вузькому розумінні – це процес комплексного вдосконалення інноваційної діяльності, що характеризується набуттям нею якісно нового стану. У цьому контексті інноваційний розвиток характеризується змінами моделей інноваційного процесу, позитивною динамікою інноваційної активності суб'єктів господарювання, упровадження і поширення інновацій.

Теоретичну основу аналізу сучасних характеристик інноваційного процесу складає концепція відкритих інновацій (open innovation), яка вперше була обґрунтована виконавчим директором Центру відкритих інновацій школи бізнесу імені У. Хааса, професором Каліфорнійського університету Г. Чесбро [5; 6].

Інновації – це нові інтелектуальні продукти і ті зміни, які були обумовлені їхнім упровадженням та використанням.

Залежно від моделі організації інноваційної діяльності на рівні фірми інновації можна розділити на закриті та відкриті. Якщо всі стадії інноваційного процесу здійснюються фірмою самостійно

за рахунок власних матеріальних, фінансових, нематеріальних ресурсів та в умовах жорсткої конфіденційності та комерційної таємниці, то такі інновації є закритими. Моделлю закритих інновацій може бути лінійний інноваційний процес, який охоплює послідовне здійснення в межах компанії-інноватора таких стадій, як: наукові дослідження, конструкторські розробки, дослідний зразок, виробництво та збут інноваційної продукції (послуги).

На думку Г. Чесбро, принципами закритої інновації є такі: талановиті люди, які працюють у цій галузі, працюють на нас; щоб отримати прибуток від НДДКР, ми повинні самостійно здійснити відкриття, розробити його до рівня продукту та довести до кінцевого результату; якщо ми здійснили відкриття самостійно, то можемо першими вийти з ним на ринок; компанія, яка доводить інновацію до ринку першою, перемагає; якщо ми самостійно створимо більшу кількість кращих ідей, ми перемаємо; ми повинні добре контролювати нашу інтелектуальну власність, щоб конкуренти не скористалися нашими ідеями з прибутком для себе [5, с. 31–32].

Закриті інноваційні процеси не забезпечують необхідного рівня комерціалізації та прибутковості інноваційних розробок, оскільки фірма має ресурсні обмеження щодо здійснення за власний рахунок усіх стадій інноваційного процесу, що призводить до того, що певна кількість новацій не впроваджується та не доводиться до стадії масового збуту інноваційної продукції. Цілком можливою може бути ситуація, коли внаслідок того, що новація не забезпечує необхідного рівня доходу, фірма не має коштів для нового інноваційного циклу. Крім того, унаслідок часових розривів між стадіями інноваційного процесу нові розробки знецінюються, а інтелектуальні продукти втрачають новизну, отже, фірма не компенсує витрати, пов'язані з самостійним здійсненням повного циклу інноваційної діяльності, та не отримує інноваційної ренти.

Принципами відкритої інновації є такі: далеко не всі талановиті люди працюють на нас. Ми повинні взаємодіяти з талановитими людьми, які діють як у нашій компанії, так і за її межами; значну цінність можуть створювати зовнішні НДДКР, внутрішні НДДКР необхідні, щоб отримати частину цієї цінності; нам не обов'язково самим проводити дослідження, щоб на основі їхніх результатів отримати прибуток; створення більш досконалої моделі бізнесу важливіше, ніж вихід першим на ринок; якщо ми найкращим чином скористаємося внутрішніми та зовнішніми ідеями, ми перемаємо; ми повинні отримувати прибуток від використання іншими нашої інтелектуальної власності, і ми самі повинні купувати інтелектуальну власність у інших компаній, якщо вона відповідає нашій бізнес-моделі [5, с. 31–32].

Перевагами відкритих інновацій є такі:

1) для фірми-інноватора – це прискорення проходження стадій інноваційного процесу завдяки залученню зовнішніх учасників та передавання їм певних функцій (аутсорсинг), застосування організаційних технологій, серед яких: «спін-офф» – відділення від фірми-інноватора підрозділів, які забезпечують певні етапи інноваційної діяльності, розширюють сферу використання інновацій, які вже розроблені фірмою; інсорсинг – створення власних автономних фірм; оптимізація трансформаційних та трансакційних витрат, пов'язаних з інноваційною діяльністю, та

збільшення доходів, оскільки з'являється можливість комерціалізації не тільки кінцевої стадії закритого інноваційного процесу, а й результатів кожної його стадії, наприклад інтелектуальних продуктів-новачій, конструкторських рішень, дослідних зразків та ін.;

2) для суспільства – це об'єктне та суб'єктне розширення інноваційної сфери та підвищення її суспільної віддачі: відкриті інновації забезпечують збільшення інноваційних продуктів, інтенсифікацію їхнього впровадження та дифузії інновацій у всіх сферах людської діяльності; сприяють залученню до інноваційного процесу великої кількості учасників, які в умовах закритих інновацій унаслідок обмеженості ресурсів не мали можливості здійснювати інноваційну діяльність.

Таким чином, відкриті інновації є дієвим чинником підвищення інноваційної активності суб'єктів господарювання. Це є особливо актуальним для України, оскільки у сучасний період інноваційна активність національних підприємств є низькою та продовжує знижуватися.

Концепція відкритих інновацій є основою нових моделей інноваційного процесу.

Інноваційний процес (цикл) представляє собою послідовний ланцюжок подій, що сприяють ніби «дозріванню» інноваційної ідеї до конкретного продукту, технології або послуги, а далі – і поширенню результату на практиці господарювання згідно з інтересами підприємця-новатора, поєднуючи науку, техніку, економіку, підприємництво й управління [7, с. 84]. Якщо спиратися на лінійну модель інноваційного процесу, то інноваційний процес – це послідовне здійснення таких стадій руху інновацій, як фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, створення інноваційної ідеї, її втілення в інтелектуальному продукті-новачії, створення дослідного зразка, впровадження та дифузії інновацій.

Концепції відкритих інновацій відповідають нелінійна модель інноваційного процесу G4 – модель інтегрованих бізнес-процесів, що передбачає паралельну діяльність інтегрованих груп, та зовнішні горизонтальні і вертикальні зв'язки учасників інноваційної співпраці; модель стратегічних систем і мереж G5, що характеризується створенням та функціонуванням внутрішніх і зовнішніх інноваційних мереж, які забезпечують ефективну співпрацю інноваторів в інноваційному процесі. Відповідно до цих моделей інноваційного процесу, інноваційна діяльність у сучасний період охоплює, по-перше, усі види діяльності в рамках повного життєвого циклу інновацій [8, с. 44]; по-друге, усі стадії, сфери, мережі інноваційного процесу; по-третє, усі види наукової діяльності, проектно-конструкторські, технологічні, експериментальні розробки, діяльність з освоєння нововведень у виробництві та у споживачів – реалізацію інновацій.

Відкриті інновації та нелінійні моделі інноваційного процесу складають основу створення та використання інноваційних мереж.

Інноваційні мережі – це організаційна форма поєднання та використання ресурсів (інтелектуальних, матеріальних, фінансових) і професійних дій суб'єктів інноваційної діяльності (підприємств, організацій, індивідів) в інноваційному процесі.

На рівні фірми інноваційна мережа складається із:

1) зовнішньої мережі як системи «експліцитних і імпліцитних контрактів між формально незалежними економічними агентами з метою оптимального комбінування і використання ресурсів,

також і знання» [9, с. 161]. Фірма-інноватор залучає до здійснення стадій інноваційного процесу незалежних учасників, як правило, на договірній основі (договори підяду, аутсорсинг, управлінські контракти тощо). Основу співробітництва учасників зовнішньої інноваційної мережі фірми складає довіра, а інтегруючим чинником їхньої інноваційної діяльності є інноваційний процес;

2) внутрішньої мережі як організаційної форми співпраці підрозділів, проектних груп, осіб та інших складових внутрішнього середовища фірми, безпосередньо зайнятих в інноваційному процесі.

На галузевому, регіональному, секторіальному рівнях інноваційна мережа є основою організації та функціонування інноваційних кластерів.

У сучасний період унаслідок інтернаціоналізації інноваційної діяльності формуються та розвиваються інноваційні мережі, учасниками яких є організації різних країн – міжнародні інноваційні мережі (MIM). Прикладами MIM є мережа інноваційних регіонів в Європі (IRE), що забезпечує розробку регіональної інноваційної політики; Європейська мережа Центрів інноваційних змін (IRCS), створена Єврокомісією в 1995 р., метою якої є сприяння міжнародній передачі технологій. Наразі ця мережа складається з 68 IRCS у 31 країні, які надали допомогу з питань трансферу технологій більш ніж 65 тис. компаній [9]. Інноваційна діяльність ТНК також базується на інноваційних мережах учасників корпоративного інноваційного процесу транснаціонального рівня. Із розвитком Інтернету значну роль у моделях інноваційного процесу відіграють е-інноваційні мережі – краудсорсингові інноваційні мережі електронних спільнот.

Інноваційні мережі фірм, галузей, регіонів, секторів національної економіки формують національні інноваційні мережі, які забезпечують функціонування національних інноваційних систем, які мають відкритий характер. П. Авдєєв підкреслює, що відкриті національні інноваційні системи базуються на взаємодії інститутів в їхньому широкому навколишньому середовищі через: соціальну і мережеву взаємодію, технологічні траєкторії, науково-технічну політику, структуру ринків, національну політику, інтелектуальну власність, міжнародні інвестиційні та торговельні угоди. Їхнє ядро складають підприємці, які є одночасно і виробниками, і споживачами інноваційної продукції на різних етапах інноваційного процесу та мають зворотний зв'язок із кінцевими споживачами інноваційної продукції [10].

Відкриті інновації є основою формування та розвитку інноваційного підприємництва. Відомий американський економіст У.Дж. Баумоль виокремлює такі типи підприємств, як реплікативні підприємці, які створюють підприємства, що є подібними до існуючих, та інноваційні підприємці, які винаходять нові підприємства [11]. Рушійною силою сучасного інноваційного процесу є саме інноваційні підприємці.

Інноваційні мережі та розвиток інноваційного підприємництва складають основу співробітництва та партнерства учасників сучасного інноваційного процесу на рівні підприємств, регіонів, на національному та міжнародному рівнях. На обґрунтовану думку Л. Федулової, у концепції відкритих інновацій знайшла своє втілення проблема створення технологій на основі наукового співробітництва, розвитку інновацій на принципах відкритості в проведенні спільних НДДКР [12, с. 29].

Зміст понять інноваційного співробітництва та інноваційного партнерства є взаємопов'язаним, але не тотожним. Інноваційне співробітництво передбачає включення його учасників в інноваційний процес певного рівня із застосуванням таких форм, як трансфер технологій, інформаційний обмін, наукові та освітні програми, комерційний обмін інноваційними продуктами тощо. Інноваційне партнерство базується не тільки на науково-технічному співробітництві, а й на поєднанні інноваційних ресурсів та діяльності їх учасників – це створення інноваційних підприємств, сумісне здійснення інноваційних проєктів.

У сучасний період інноваційне співробітництво та партнерство розвиваються не тільки на рівні корпорацій, галузей і секторів національної економіки, а й на міжнародному рівні.

Одним із семи пріоритетних напрямів стратегії Європейського Союзу «Європа-2020. Стратегія розумного, стійкого і всеосяжного зростання» визначено формування Інноваційного союзу на базі таких заходів:

- завершення створення Європейського дослідницького простору (European Research Area);
- поліпшення умов для бізнесу та інновацій: створення єдиного патенту ЄС (EU Patent) і спеціалізованого Патентного суду (Patent Court), модернізація загальних положень про авторське право і товарні знаки, поліпшення доступу малих і середніх підприємств до інструментів охорони інтелектуальної власності;
- упровадження «Європейських інноваційних партнерств» (European Innovation Partnerships) між ЄС і країнами-членами для прискорення розвитку і перерозподілу технологій;
- зміцнення та розвиток політичних інструментів ЄС для підтримки інновацій (структурних фондів, фондів розвитку сільських районів, рамок програм), у тому числі завдяки тісному співробітництву з Європейським інвестиційним банком, спрощенню адміністративних процедур

для отримання доступу до фінансування, особливо МСП;

– розширення партнерських відносин і зміцнення зв'язків між освітою, бізнесом і наукою, сприяння розвитку підприємництва шляхом надання підтримки молодим інноваційним компаніям [13].

Розвиток інноваційного співробітництва і партнерства залежить від формування та стану інноваційних екосистем як середовища відкритих інновацій. «Інноваційна екосистема – це сукупність організаційних, структурних і функціональних компонентів (інституцій) та їхніх взаємовідносин, задіяних у процесі створення та застосування наукових знань та технологій, що визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови інноваційного процесу та забезпечують розвиток інноваційної діяльності як на рівні підприємства, так і на рівні регіону та країни в цілому за принципами самоорганізації» [14, с. 26]. Як підкреслює Н. Смородинська, префікс «еко» по відношенню до поняття «система» указує на те, що в сучасних умовах інновації зароджуються колективно, у певному мережевому середовищі, заснованому на горизонтальних зв'язках юридично незалежних учасників [15].

Висновки. Таким чином, спираючись на положення концепції відкритих інновацій, можна визначити такі характеристики сучасного інноваційного розвитку, як формування відкритих інноваційних систем різного рівня, ядро яких складає інноваційне підприємство у всіх сферах суспільної життєдіяльності, спрямоване на здійснення нелінійного інтегрованого інноваційного процесу шляхом розвитку інноваційних мереж, інноваційного співробітництва і партнерства, інноваційних екосистем. Головними напрямками глобалізації інноваційного процесу є розвиток на базі відкритих інновацій інноваційних мереж різного рівня, міжнародного інноваційного співробітництва і партнерства, формування міжнародних інноваційних кластерів, транснаціоналізація інноваційної діяльності.

Список літератури:

1. Касьяненко В.О. Роль інновацій на сучасному етапі соціально-економічного розвитку України / В.О. Касьяненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/20111222/5_kasyanenko.php.
2. Тофанчук А.Т. Соціально-економічні особливості інноваційного процесу / А.Т. Тофанчук, М.В. Колесник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/.../446.
3. Федулова Л.І. Концептуальні засади управління інноваційним розвитком підприємств / Л.І. Федулова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 2. – С. 122–133.
4. Федулова Л.І. Економіка знань : [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / Л.І. Федулова. – К. : НАН України; Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2009. – 600 с.
5. Чесбро Г. Открытые инновации. Создание прибыльных технологий / Г. Чесбро ; пер. с англ. В.Н. Егорова. – М. : Поколение, 2007. – 336 с.
6. Чесбро Г. Открытые бизнес-модели / Г. Чесбро. – М. : Поколение, 2008. – 352 с.
7. Зянько В. Глобалізація та інноваційний процес: їхній взаємовплив / В. Зянько // Економіка України. – 2006. – № 2. – С. 84–89.
8. Никифоров А.С. Інноваційна діяльність: теорія і практика державного управління : [монографія] / А.С. Никифоров. – К. : КНЕУ, 2010. – 420 с.
9. Канаєва М.О. Сучасні європейські інноваційні мережі та їхня роль в активізації інноваційної діяльності / М.О. Канаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Modern_European_innovative_networks_and_their_role_in_stimulating_innovative_activity_13175.pdf.
10. Авдеев П.А. Взаимодействие уровней формирования национальных инновационных систем в процессе интеграции в мировое экономическое пространство / П.А. Авдеев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ncfu.ru/uploads/doc/dissер_avddev.pdf.
11. Баумоль У.Дж. Микротеория инновационного предпринимательства / У.Дж. Баумоль ; пер. с англ. Ю. Каптуревского. – М. : Ин-т Гайдара, 2013. – 432 с.
12. Федулова Л.І. Технологічна політика: глобальний контекст та українська практика : [монографія] / Л.І. Федулова. – К. : КНТЕУ, 2015. – 844 с.
13. Підоричева І. Інноваційна економіка – це економіка нестандартних рішень / І. Підоричева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/innovaciyna-ekonomika-ce-ekonomika-nestandardnih-rishen-.html>.
14. Федулова Л.І. Інноваційні екосистеми: сутність та методологічні засади формування / Л.І. Федулова, О.С. Марченко // Економічна теорія та право. – 2015. – № 2(21). – С. 21–33.
15. Смородинская Н.В. Сетевые инновационные экосистемы и их роль в динамизации экономического роста / Н.В. Смородинская [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://inecon.org/docs/Smorodinskaya-Innovations-2014-07.pdf>.

Носик О. М.

Национальный фармацевтический университет

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ И ЕГО ОСОБЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ПОСТИНДУСТРИАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВЕННЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

Резюме

Раскрыто содержание инновационного развития в контексте общественного, экономического, инновационного подходов. Определены современные характеристики инновационного процесса, связанные с открытыми инновациями. Обоснованы направления глобализации инновационного процесса.

Ключевые слова: инновационное развитие, инновационный процесс, открытые инновации, инновационные сети, инновационное сотрудничество, глобализация инновационной деятельности.

Nosyk O. M.

National University of Pharmacy

INNOVATIVE DEVELOPMENT AND ITS FEATURES IN THE POST-INDUSTRIAL PUBLIC TRANSPARENCY

Summary

The content of innovation development in the context of social, economic, innovative approaches is solved. The modern characteristics of the innovation process associated with open innovation are defined. The directions of the globalization of the innovation process are justified.

Keywords: innovative development, innovation process, open innovation, innovation networks, innovation collaboration, globalization of innovation activities.

УДК 330.1

Мішин Ю. Р.

Криворізький економічний інститут

Паустовська Т. І.

Криворізький національний університет

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ПОСТИНДУСТРИАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Досліджено об'єктивні причини виникнення, сутність, структуру та роль інтелектуального капіталу як сьогодишнього стратегічного ресурсу. Показано необхідність сучасного економічного реформування України для впровадження наявного потужного людського та інтелектуального потенціалу. Обґрунтовано необхідність перетворення інтелектуального потенціалу в інтелектуальний капітал. Сформовано механізми захисту прав інтелектуальної власності як одну з головних вимог ефективної розбудови національної економіки та вимог постіндустріальної економіки.

Ключові слова: капітал, постіндустріальна економіка, інтелектуальний капітал, інформаційний капітал, інтелектуальна власність.

Постановка проблеми. Постіндустріальний спосіб виробництва сприяв подальшим якісним змінам у продуктивних силах суспільства, зокрема таких, як революція у сфері управління, глобалізація ринку капіталів, розвиток інформаційних та телекомунікаційних технологій тощо. В умовах активного переходу до постіндустріальної (інформаційної) економіки виникають і набувають ролі визначального фактору економічного розвитку інтелектуальний та інформаційний капітали.

Практика показала, що становлення інтелектуальної економіки в країнах Заходу в 90-ті роки минулого століття принципово змінило світову господарську кон'юнктуру та привело до того, що Захід досяг незалежності як від постачання сировини, так і від імпорту традиційної індустріальної продукції, домінуючи у виробництві інформаційних ресурсів. Відповідно, гранично загострилася жорстка конкуренція на ринку масових споживчих товарів. Інші держави, у тому числі й Україна, унаслідок відсутності в них переходу на інноваційний тип розвитку та можливостей використовувати

інтелектуальний капітал як найважливіший економічний ресурс, були змушені активніше нарощувати інвестиції для підтримки конкурентоспроможності своїх індустріальних виробництв, але це виявилось для економіки «вчорашнім днем».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у дослідження теорії постіндустріальної економіки та інтелектуального капіталу зробили відомі економісти передусім США та Англії: Т.Стюарт П. Друкер, Л. Едвінссон, М. Мелоун, Е. Деніссон, Я. Мінсер, Е. Брукінг та ін.

Серед українських учених особливий вклад у вивчення проблеми інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності внесли С. Ілляшенко, О. Грішнова, М. Долішній, А. Коровський, І. Марцикевич, В. Сіденко, А. Дем'яохін, А. Красовська, І. Бернадська та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Продуктивна сила новітніх технологій настільки велика, що доцільність прискореного накопичення інтелектуального капіталу стала очевидною. Самозростання інтелектуального